

Наконечна О.В.

Одеський національний університет ім. І.І Мечникова

ОБ'ЄКТИВНІСТЬ І СУБ'ЄКТИВНІСТЬ МИСТЕЦТВА ЯК МОДЕЛІ РЕАЛЬНОСТІ

Питання про виникнення і природу мистецтва розглядалося неодноразово, і найлогічнішим здається передбачення, що мистецтво виникло і існує як модель певного вияву реальності, тобто *об'єктивної* дійсності. Але існує багато суперечностей щодо механізму його виникнення, якщо слово „механізм” є доречним при дослідженні явища переважно духовного плану.

Перед дослідниками постають дві проблеми: який критерій діє при художньому перетворенні вияву дійсності на об'єкт мистецтва і яке саме цей процес відбувається. Проблеми ці не піддаються аналітичному дослідженню, оскільки за допомогою аналізу можна лише визначити складові цього процесу, а це не значить зрозуміти принцип дії. Доречніше замість методу аналізу застосувати системний підхід, один з принципів якого, а саме принцип цілісності, свідчить: властивості всієї системи не зводяться до суми властивостей елементів, що її складають, і не виводяться з останніх. Тому пізнавати мистецтво доцільно лише за допомогою і в процесі творчості, що не суперечитиме основному принципу гносеології „Подібне пізнається подібним”.

Мистецтво, будучи породженням світу матеріального, первісно ближче до світу духовного, а тому буде вірніше говорити про мистецтво як про якість способів дії, що впливають на духовну сферу людського буття. Видатний український режисер Лесь Курбас називав мистецтво „життям, яке відчувається” [4, с.27], і у зв'язку з цим основним значенням мистецтва в людському житті вважав

„загострення почуття життя і відчуття світу, який може розвиватися тільки в суспільстві, а не в окремій людині” [4, с.77].

Власне, поняття об'єктивності є абстрактним, адже будь-яка об'єктивність виражається в конкретному суб'єктивному вияві. Таким чином, мистецтво не є чимось абстрактним, що неможливо пізнати, а, навпаки, синтезом абсолютно реальних виявів людського світовідчуття, тобто, мистецтво не тільки відображає життя, але й впливає на нього. Визначаються „дві реальності мистецтва” - об'єктивна і суб'єктивна, і звідси дві його основні функції - відзеркалювальна, а значить, і виховна, і креативна - творча.

Особистість, наділена здатністю творити, тобто перетворювати реальність у відповідності зі своїми переживаннями, обов'язково підсвідомо шукатиме сферу, де буде застосовувати цю здатність, а якщо прикладе до цієї здатності свідомість, то буде змінювати цю сферу прямо пропорційно власній активності. Проте „змінювати” не обов'язково значить „вдосконалювати”, адже корисність і необхідність актів творчості є категоріями суб'єктивними, кожна людина відчуває їх на свій лад. Однак, це слабке місце в сучасності мистецтва іноді перетворюється на його перевагу: витвори мистецтва не тільки створюються певною аудиторією, вони самі створюють свою аудиторію, тим більш численну, ніж неоднозначнішими вони здаються. Саме тому будь-який витвір мистецтва — це більше, ніж його творець (так само як будь-яка система - це більше, ніж сума її частин). Єдина умова для бездоганного проходження процесу творчості - народження з реальності об'єктивної «другої реальності» - наявності в ньому зерна автентичності (конкретності, правди).

Література:

1. Бояджиев Г. Поэзия театра. - М.: Искусство, 1960. - 465 с.
2. Валерии П. Об искусстве. - М.: Искусство, 1976. - 624 с.
3. Курбас О.С. Березиль. Из творчої спадщини. - К.: Дніпро, 1988. - 518 с.
4. Лесь Курбас у театральній діяльності, в оцінках сучасників: Документи. - Балтімор-Торонто: Смолоскип, 1989. - 1027 с.